

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

ICBR
ICHF

Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Directie Inkoop- Faciliteiten-
en Huisvestingsbeleid Rijk
Contactpersoon

Datum
25 maart 2020
Kenmerk

nota

ICBR verzoek: langere termijn gevolgen van COVID-19

Aanleiding

In de ICBR is afgesproken om de IC's te benutten om mee te denken over de (mogelijke) langere termijn gevolgen van COVID-19. De voorzitters van de IC's zijn benaderd om de IC-leden om inbreng te vragen. Daartoe is een vragenlijst op diverse thema's opgesteld. Aanvullend op de vragenlijst heeft DGGO een korte bespiegeling gegeven van de huidige stand van zaken en de mogelijke impact op de overheidsorganisatie op het domein van huisvesting en faciliteiten voor de langere termijn.

Aan de ICHF-leden is gevraagd om input te leveren op de vragenlijst vanuit de ICBR en de korte bespiegeling vanuit DGGO. De uitwerking daarvan wordt hierna weergegeven. De mogelijke gevolgen zijn uitgesplitst in de situatie ten aanzien van de korte termijn en de langere termijn. Een enkel departement vindt het nu nog prematuur om via de IC de mogelijke langere termijn effecten in beeld te brengen en geeft er de voorkeur aan dit via de departementale lijn te laten doen.

NB Vanwege de strakke reactietermijn en de benodigde interne afstemming hebben sommige ICHF-leden hun inbreng nog niet kunnen aanleveren. Dit betreft SZW, Defensie, de Belastingdienst en het Rijksvastgoedbedrijf. BZ heeft te kennen gegeven dat zij vanuit de verschillende disciplines van bedrijfsvoering binnen BZ een gezamenlijke reactie namens het ICBR-lid zullen geven. Ook geven meerdere departementen aan dat het op dit moment nog lastig is in te schatten is wat de gevolgen voor de langere termijn zullen zijn. Aandachtspunt is om vanuit nader te bepalen scenario's te bepalen welke consequenties en maatregelen daaruit voortvloeien.

Advies/actie

Ter informatie

Kern

Situatie en mogelijke gevolgen t.a.v. de korte termijn (nu en komende weken)

- Momenteel wordt voor de korte termijn gewerkt aan een overzicht t.a.v. de bezetting van de panden in combinatie met de inventarisatie van vitale en kritische processen. Soms kan blijken dat panden beter gesloten zouden kunnen worden, deels gebeurt dit ook al, in overleg met of soms op verzoek van de gebruiker(s) en de CDV.

Datum
25 maart 2020
Kenmerk

- Het is belangrijk dat in het kader van het nemen van besluiten op de korte termijn (zoals o.a. afschalen dienstverlening panden/sluiten panden) er intensief overleg plaatsvindt, voordat besluitvorming tot stand komt. Naast de kritieke processen die alle departementen kennen, zijn er ook andere belangrijke processen die pandgebonden zijn en doorgang moeten vinden. Daarnaast is ook via de ICBR verzocht aan BZK alle uitvragen die de departementen momenteel ontvangen via diverse kanalen bij BZK te stroomlijnen.
- In de ICBR richtlijnen is na te lezen welke maatregelen op facilitair- en huisvestingsdomein nu worden genomen. Als er nieuwe maatregelen komen vanuit het kabinet, wordt zo spoedig mogelijk de vertaling hiervan naar de situatie bij het Rijk gemaakt via de daarvoor opgerichte gremia (ICBR, Beleids crisisteam rijksbreed, operationeel crisisteam rijksbreed).
- Binnen de departementen wordt ook via interne crisisteams dagelijks gewerkt aan de dagelijkse gevolgen van de COVID-19 crisis.

Situatie en mogelijke gevolgen t.a.v. de langere termijn

Huidige stand van zaken

- De huidige stand van zaken is dat de rijksdienst groeit, nadat onder vorige kabinetten door middel van taakstellingen is bezuinigd. De groei komt deels door beleidsintensivering en ontwikkelingen zoals de Brexit.
- Voor wat betreft de huisvesting van de rijksdienst wordt na jaren van bezuiniging een stijging van de huisvestingslasten verwacht door de toename van het aantal te huisvesten fte's, kwalitatieve verbeteringen in de huisvesting (toegankelijkheid, veiligheid) en maatschappelijke opgaven (duurzaamheid, gebiedsgericht werken).

Bezuinigen of investeren

- Een mogelijk scenario is dat als gevolg van de crisis de budgettaire uitgangssituatie verandert en er bezuinigd zal gaan worden op de overheidsorganisatie, waarbij ingezet wordt op een daling van de formatie en de huisvestingslasten en op een versoering van de kwaliteit. Dit kan negatieve consequenties hebben voor de haalbaarheid van maatschappelijke opgaven en de doelen uit het klimaatakkoord raken. Anderzijds is het op dit moment nog niet zeker of de reactie vanuit de overheid zal leiden tot bezuinigingen. De huidige crisis zou op de langere termijn mogelijk juist kunnen leiden tot extra investeringen in een stevig ambtelijk apparaat, om de achterstanden in het werk weer in te lopen en ook in de toekomst toegerust te zijn voor snelle interventies (Een keuze voor een van beide scenario's is uiteraard mede afhankelijk van de uitkomsten van de Tweede Kamer verkiezingen in maart 2021).
- De huidige crisis kan onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid ook positief beïnvloeden. Denk hierbij aan het sluiten van etages of gebouwsluiting in periodes van lage bezetting (bijv. feestdagen), het verder naar beneden brengen van het aantal vliegreizen, efficiënt omgaan met grondstoffen zoals papiergebruik.
- Wanneer er moet worden bezuinigd om de kosten van de crisis te compenseren, is het van belang dat we dit op een slimme manier doen en hierbij lering trekken uit vorige taakstellingen. We zien nu ook nare effecten van kostenbesparende maatregelen die per saldo ook veel kosten als het gaat om de productiviteit en werkplezier van mensen.

Datum
25 maart 2020
Kenmerk

- (11)(1)
- *Meer thuiswerken/andere manier van werken*
- De crisis lijkt enerzijds te zorgen voor een doorbraak van het thuiswerken. Er wordt nu grootschalig ervaring mee opgedaan, bestaande ICT middelen lijken toereikend en worden gebruikt. Het is goed mogelijk dat thuis werken met teleconferenties en videobellen meer mainstream worden. Dit zou impact kunnen hebben op de huisvestingsbehoefte.
- Anderzijds benoemen meerdere departementen juist de beperkingen van het thuiswerken (ICT-problemen, thuiswerkplekken die niet arbo-conform zijn, lastig combineren van taken, ontbreken aan "live" contact).
- Meer thuiswerken vergt meer resultaatgericht afspraken maken tussen medewerker en leidinggevende. Het is goed om de ervaringen van nu mee te nemen in deze ontwikkeling. Als thuiswerken inderdaad de nieuwe standaard wordt, zullen medewerkers dit sneller accepteren wanneer deze ontwikkeling aansluit bij de ontwikkeling van de organisatie, niet wanneer dit in feite een verkapte bezuinigingsmaatregel is.
- Meer thuiswerken biedt ook kansen voor de duurzaamheidsdoelstellingen, o.a. vanwege minder CO2 uitstoot als gevolg van de verminderde woon-werk mobiliteit. Hierbij is het van belang dat goede ICT-voorzieningen (telefonisch vergaderen) en een arbo-thuiswerkplek worden gefaciliteerd. Dit zal ook bijdragen aan een betere spreiding over de week van thuiswerkdagen. Investeren in ICT-voorzieningen en arbo-thuiswerkplekken leiden weer tot meer kosten, los van eventuele besparingen die hierbij worden gerealiseerd op de kantoorhuisvesting.
- De FWR voorziet in een werkomgeving die dient als ontmoetingsplek. Die behoefte zal blijven bestaan. De druk op de bureauwerkplekken zou mogelijk kunnen afnemen als gevolg van het meer ingeburgerd raken van thuiswerken en overleggen op afstand. Mogelijk gaan we toe naar een andere werkplekmix waarbij er minder bureauwerkplekken zijn en meer plekken voor ontmoeting. Het is ook denkbaar dat de onderlinge afstand tussen de werkplekken groter zal worden gemaakt vanuit gezondheidsoogpunt. Om hier echt een goede uitspraak over te kunnen doen, is nu te vroeg.
- AZ en OCW wijzen op de mogelijkheid van een (tijdelijk) ruimtegebrek in de kantoren na de crisis, door een plotselinge stijging in het gebruik omdat men weer naar kantoor mag komen en dat ook massaal wil doen.

Datum
25 maart 2020
Kenmerk

Vragenlijst vanuit ICBR

Politiek-bestuurlijk

1. Het politiek-bestuurlijke bedrijf ligt zo goed als stil. Als dadelijk de werkzaamheden van thuiswerk langzaam opdraait, hoe zetten we de medewerkers nuttig in, die op dat moment zonder werk thuis zitten? Zijn er mogelijk achterstallige klussen die goed vanuit huis kunnen worden gedaan, sociaal maatschappelijke inzet etc.etc.?
2. Hoe brengen we werk naar mensen toe? En onder welke voorwaarden doen we dat?
3. Departementen maken een inventarisatie van politieke onderwerpen / wetsvoorstellen / beleidsonderwerpen die in de vertraging raken en de consequenties daarvan.

Personeel

1. Hoe gaan we om met een mogelijke situatie waarin het OV ook niet meer rijdt?
2. Opstellen van een richtlijn inzake medewerkers die zijn overleden aan het virus;
3. Hoe zien we goed toe op het registreren van bijzonder verlof, urenverantwoording en de financiering hiervan?
4. Voortgang Werving & selectie: We hebben ca. 13.000 vacatures per jaar. Hoe houden we dit proces in stand?
5. Hoe organiseren we de crisisorganisatie voor de langere termijn op een fitte/robuuste manier?

ICT

1. Hoe blijven we de informatieveiligheid op de lange(re) termijn borgen?
2. Hoe borgen we de continuïteit van de IT-infrastructuur en de bezetting van medewerkers IDV's;

Overig

1. Hoe komen we straks weer op gang? Wat is een verstandige werkwijze?
2. Welke lessen kunnen we (nu al) trekken uit deze crisis? Hoe houden we de goede dingen vast?
3. Waar zitten de leerpunten, die na afloop van de crisis aandacht behoeven?
4. Continue aandacht voor continuïteitsplannen: periodiek actualiseren.

Inbreng ICHF-leden in reactie op vragenlijst ICBR

1. Welke activiteiten ontbreken aan deze lijst?

- Domein overstijgende maatregelen op manageriaal niveau/risicospreiding, bijv. taakverdeling: elke ambtenaar krijgt een liefst twee achtereenvolgende aangewezen, regels rond (tweezijig) communiceren, splitsen van huisvesting teams op locatie, etc.
- Bezie niet alleen het politiek-bestuurlijk proces, maar ook de voorbereidings- en uitvoeringsprocessen van de Rijksoverheid.
- Naar aanleiding van ervaringen die we nu opdoen: Herijking van processen/processtappen, welke voegen daadwerkelijk waarde toe, welke niet?

Datum
25 maart 2020

Kenmerk

- Hoe gaan we om met het garanderen van een (arbo) veilige thuiswerkomgeving als we langdurig vanuit huis gaan werken?
 - Hoe zorgen we ervoor dat onze panden up to date en veilig blijven voor het moment dat ze weer volledig in gebruik worden genomen? Denk hierbij bijvoorbeeld aan noodzakelijke veiligheidsonderzoeken, keuringen en legionella bestrijding.
 - Het beveiligingsproces van de panden en de andere processen, van panden die nog wel geopend zijn. Hieraan gelinkt wat de minimale dienstverlening op facilitair gebied moet zijn om de minimale bezetting op de kantoren te kunnen ondersteunen (zoals catering, beveiliging, BHV).
 - Vanuit het facilitaire domein is primair de logistieke keten onder vuur. Vraag (als dat nog niet gebeurd is) aan categoriemanagers wat de gevolgen zijn in de keten (wel/niet afhalen afval, leveren elektrische auto's, aanleg laadpalen etc.).
- 2. Waar zitten nog risico's (gebaseerd op de continuïteitsplannen)?**
- Met betrekking tot de DBFMO constructie kunnen (vooral bij lagere voortzetting van de huidige situatie) contractuele en financiële risico's zich voordoen.
 - Financiële problematiek als gevolg van niet (tijdig) leveren. Hierbij gaat het om (wel/niet) uitstel van betaling aan leveranciers, vergoedingen, contractgevolgen etc. Idem de (centrale) coördinatie daarop, zodat er geen verschillen in behandeling ontstaan.
 - Mogelijk problemen met het inwerken van nieuwe medewerkers, die vanuit huis moeite hebben om goed aangehaakt te worden en te blijven.